

Opole, 26.11.2018 r.

dr hab. Rafał Riedel, prof. UO
Instytut Politologii
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Opolski

Recenzja rozprawy doktorskiej

Autor: mgr Wojciech Mucha

**Tytuł: „(Współ)zarządzanie w wybranych gminach Legnicko –
Głogowskiego Okręgu Miedziowego po 2004 roku w świetle koncepcji
rozwoju lokalnego”**

**Praca napisana pod kierunkiem naukowym dr hab. Aldony
Wiktorskiej - Święckiej**

Promotor pomocniczy: dr hab. Małgorzata Michalewska – Pawlak

Niniejsza recenzja zawiera ocenę merytoryczną i metodologiczną, ze szczególnym uwzględnieniem ustawowych kryteriów i wymagań stawianych rozprawom doktorskim (art. 13. ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. Ust. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Na niniejszą recenzję składają się zatem następujące części: ocena wyboru tematu oraz znaczenia podjętej problematyki, ewaluacja celów pracy i hipotez badawczych, struktury rozprawy i przyjętej metodyki badań (obejmujące również krytyczne omówienie zawartości merytorycznej pracy), wreszcie ocena strony warsztatowej oraz konkluzje.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska obejmuje w swej części merytorycznej wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie i zawiera się na 264 stronach. Część uzupełniającą stanowi bibliografia, spis tabel, schematów, wykresów, oraz załącznik w postaci wzoru kwestionariusza badania empirycznego zastosowanego jako narzędzie badawcze.

Wybór tematu oraz znaczenie podjętej problematyki

Wybrany przez magistra Wojciecha Muchę temat wpisuje się w dyscyplinę nauk o polityce. Jednocześnie problematyka współzarządzania publicznego znajduje się w obszarze zainteresowania nie tylko politologów, ale również przedstawicieli innych dyscyplin, takich jak ekonomia, socjologia, czy nauk o zarządzaniu. Zakotwiczenie pracy w literaturze o tak interdyscyplinarnym charakterze przyniosło pożądaną synergii, umożliwiając bogatą, wielowymiarową i wieloaspektową analizę.

Wybór tematu recenzowanej rozprawy doktorskiej, określony jej tytułem, należy ocenić pozytywnie, tak pod względem znaczenia samego tematu, jak i pod względem jego ujęcia. Ponieważ w treści pracy autor stosuje systematycznie sformułowanie „współrządzenie”¹, należałoby zastanowić się nad zasadnością ujęcia „(współ)rządzenie” użytego w tytule pracy.

Zakres czasowy analizy zdefiniowany został datą wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jest to o tyle ważna i zasadna cezurą czasową, iż rok 2004 stanowi symboliczny moment w studiach nad europeizacją, która również odgrywa istotną rolę w analizie przedstawionej do recenzji. Nie oznacza to naturalnie, iż przed tą datą nie miała miejsce presja europeizacyjna – oczywiście że miała. Niewątpliwie jednak charakteryzowała się ona odmiennymi cechami, co jest istotne z punktu widzenia współzarządzania oraz koncepcji rozwoju lokalnego.

Wybrana przez autorkę problematyka dotyczy bardzo istotnego fragmentu życia społeczno – politycznego w Polsce. Po pierwsze ważny gospodarczo Legnicko – Głogowski Okręg Miedziowy (LGOM) stanowi ciekawe studium przypadku z punktu widzenia jakości zarządzania publicznego. Po drugie autor dokonuje analizy przez pryzmat koncepcji rozwoju lokalnego (zarówno tych tradycyjnych jak i bardziej współczesnych). Wreszcie po trzecie praca stanowi ciekawe ujęcie problematyki europeizacji, zbadanej przy wykorzystaniu bardzo konkretnych danych empirycznych.

---

¹ Prawie systematycznie, za wyjątkiem kilku sytuacji, jak np. na str. 2, 260, czy 261

Cele pracy i hipotezy badawcze

Zgodnie z deklaracją autora, celem rozprawy jest zrozumienie aktualnie wdrażanych praktyk zarządzania w wybranych gminach LGOM w kontekście różnych możliwych koncepcji rozwoju lokalnego. Pan mgr Wojciech Mucha skoncentrował się w swojej analizie na poszukiwaniu odpowiedzi na kluczowe pytania badawcze, które dotyczyły: partycypacji społecznej, wpływu koncepcji rozwoju lokalnego na rozwój w badanym obszarze, interpretacji współzarządzania z perspektywy nauk o polityce (z uwzględnieniem ustaleń pochodzących z innych dyscyplin i dziedzin), wpływ europeizacji na kształt rozwoju lokalnego w Polsce, oraz sposobu konsultacji społecznych na linii władze lokalne – społeczeństwo.

Przed sformułowaniem swoich hipotez autor przyjął kilka ważnych założeń badawczych, w tym między innymi stwierdzenie, iż integracja Polski z Unią Europejską miała znaczący wpływ na zmianę modelu zarządzania rozwojem, iż aktualnym trendom rozwoju lokalnego towarzyszy zapotrzebowanie na bardziej inkluzywne formy partycypacji obywatelskiej, czy założenie o konsultacjach społecznych, które stanowią coraz powszechniej stosowaną metodę interakcji władzy ze społeczeństwem.

W świetle tak ustalonych celów badawczych mgr Wojciech Mucha przyjął następującą hipotezę jako hipotezę centralną dla całej pracy: „idea współzrządzenia publicznego może stanowić alternatywę dla słabnącej samowystarczalności lokalnego samorządu gminy”. A jako hipotezy szczegółowe następujące stwierdzenia: 1. W lokalnych samorządach w Polsce nastąpiła istotna zmiana w zakresie dotychczasowych form organizacji i zarządzania – nastąpiło odejście od tradycyjnych form weberowskiej administracji; 2. W aktualnych praktykach zarządzania pojawiają się nowe, dotychczas niespotykane w polskich warunkach rozwiązania, które spełniają standardy współzarządzania; 3. W analizowanych studiach przypadków widoczne są niejednorodne mechanizmy zarządzania, które nawiązują do różnych koncepcji rozwoju lokalnego.

W konsekwencji szereg pytań szczegółowych, na które odpowiada autor analizy obejmuje zarówno pytania o przyczyny wysokiego stopnia skomplikowania rozwoju lokalnego, dlaczego koncepcja współzarządzania publicznego ma swoje ograniczenia, dlaczego firmy, NGO-sy, oraz inne podmioty mają wpływ na decyzje podejmowane przez samorząd, jak interpretowane jest zjawisko współzarządzania publicznego przez praktyków (np. samorządowców), czy istnieje wobec niej inna, alternatywna droga zarządzania rozwojem lokalnym, jak również czy i dlaczego współzarządzanie publiczne może być odpowiedzią na ciągle komplikowanie się społeczeństwa oraz jego organizacji.

Poza kilkoma zastrzeżeniami, sprowadzającymi się do założeń, w których stwierdzenia miały charakter spekulacyjny, hipotetyczny, warunkowy i same w sobie wymagałyby weryfikacji, należy uznać, że konstrukcja analizy przygotowana została w sposób przemyślany, poprawny i stała się fundamentem spójnej analizy.

Jedynym poważniejszym zastrzeżeniem jest ta część hipotezy, która sprowadza się do zmiennej w postaci „słabnącej samowystarczalności gminy”. Została ona podniesiona do rangi jednej z kluczowych, ponieważ pojawiła się jako ważna część hipotezy głównej, jednocześnie w samej treści pracy nie odnajdujemy wystarczająco poświęconego jej miejsca. Sama zmienna nie została w przemyślany sposób zoperacjonalizowana. W wielu miejscach pracy pojawia się kilka wątków budujących argument o „słabnącej samowystarczalności gminy”, jednak nie została ona potraktowana w należyty sposób jako zmienna wyjaśniająca, albo przynajmniej jako zmienna kontekstualna.

PR

Struktura rozprawy i przyjęta metodyka badań

Rozprawa Pana mgr Wojciecha Muchy składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia.

Rozdział pierwszy rekonstruuje dorobek naukowy w obszarze koncepcji rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem współzarządzania. Ta część pracy pozwoliła ustalić kilka ważnych przesłanek istotnych z punktu widzenia dalszego wywodu, m.in. dlaczego w ogóle partycypacja społeczna jest elementem niezbędnym w rozwoju lokalnym; czy, jak i dlaczego proces partycypacji społecznej może stanowić odpowiedź na kryzys demokracji przedstawicielskiej.

Rozdział drugi rozprawy łączy rozważania na temat teorii i koncepcji współzarządzania z badaniami nad integracją europejską. Jednocześnie autor prezentuje współzarządzanie w kontekście rozwoju terytorialnego, co jest wysoce istotne z punktu widzenia przyjętej problematyki badawczej. Współzarządzanie publiczne jest procesem wielowymiarowym i wielopłaszczyznowym i dlatego niezbędne było przedstawienie tego procesu w konkretnym kontekście rozwoju terytorialnego. W konsekwencji z rozdziału drugiego dowiadujemy m.in. się w jaki sposób współzarządzanie jest interpretowane w różnych dziedzinach nauki i jaka jest jego wykładnia w różnych perspektywach badawczych, oraz w jaki sposób współzarządzanie publiczne determinuje rozwój lokalny.

Trzeci rozdział pracy, zatytułowany „Współzarządzanie rozwojem lokalnym w Polsce w kontekście procesu europeizacji” odpowiada z kolei na następujące pytania: W jaki sposób europeizacja wpłynęła na kształt rozwoju lokalnego w Polsce? Z jakim katalogiem problemów spotyka się samorząd lokalny w Polsce (w tym w szczególności administracja publiczna)? Jak na rozwój lokalny w Polsce wpłynęły narzędzia zapożyczone z Unii Europejskiej? Jaka jest aktualna kondycja administracji publicznej w Polsce?

PM

I wreszcie rozdział czwarty skupia się na praktyce współzarządzania rozwojem w wybranych gminach LGOM. Autor prezentuje w tym rozdziale swoje ustalenia z badań empirycznych, co stanowi o największej wartości dodanej pracy. Po krótkim zarysie historycznym (ewolucja LGOM oraz zlokalizowanych na jego terytorium gmin) autor prezentuje wyniki badań własnych posługując się metodą prostej statystyki opisowej. Dane wywołane, zebrane przy pomocy narzędzia jakim jest kwestionariusz ankiety pozwoliły na ustalenia odpowiedzi na kolejne istotne pytania, m.in.: W jaki sposób są realizowane konsultacje władz lokalnych ze społeczeństwem? W jakim stopniu obywatele uczestniczą w procesach decyzyjnych? Czy obywatele wykorzystują możliwości jakie daje koncepcja współzarządzania? Wreszcie – czy mamy do czynienia z zastosowaniem innowacji, jakie daje koncepcja współzarządzania? Ustalenia tego rozdziału nie tylko poszerzają zakres naszej wiedzy na temat jakości aplikacji różnych elementów koncepcji współzarządzania publicznego i pozwalają nam lepiej zrozumieć specyfikę tego procesu w świetle różnorodnych teorii rozwoju lokalnego. Warto zwrócić uwagę na praktyczny wymiar wyników badań przeprowadzonych przez Pana Wojciecha Muchę. Ustalenia dysertacji mogą potencjalnie korzystanie wpłynąć na praktykę instytucjonalną, przedstawiają bowiem w sposób skonkretyzowany proces współzarządzania oraz wyjaśniają mocne i słabe strony jego zastosowania w realnych warunkach samorządowych.

W zakończeniu autor dokonuje syntezy rozważań podejmowanych w poprzednich częściach rozprawy i konkluduje, iż idea współzarządzania publicznego może stanowić alternatywę dla słabnącej samowystarczalności lokalnego samorządu. Tym samym, zdaniem mgra Wojciecha Muchy, podejście współzarządzania publicznego może być koncepcją, która stanowi zabezpieczenie przed dezintegracją instytucji publicznych, które muszą nadal spełniać swoją misję publiczną. Odnosi się również do poszczególnych hipotez i pytań szczegółowych, które składają się na całość analizy.

Ze względu na zróżnicowaną naturę poszczególnych części pracy, również metody analizy zastosowane przez autora pozostają silnie zróżnicowane. Mgr Wojciech Mucha stosuje metodę opisową, analizę historyczną i krytyczną analizę

PR

literatury przedmiotu - np. w odniesieniu do koncepcji rozwoju lokalnego czy współzarządzania. Rozdział czwarty, najbardziej wartościowy pod względem wkładu autora do dorobku tego obszaru badawczego oparty jest na ankiecie, która pozwoliła wywołać wiele interesujących danych użytecznych w empirycznej części badań. Przy pomocy prostych narzędzi statystyki opisowej zaprezentował on wartościowe dane wyjaśniające proces i zjawiska będące przedmiotem podjętej analizy.

Należałoby się zastanowić, czy w obliczu pluralizmu metodologicznego obserwowanego w recenzowanej rozprawie, wyodrębnienie części metodologicznej w postaci osobnego rozdziału nie przyniosłoby efektu w postaci bardziej zaawansowanej refleksji metodologicznej. Wybrane przez autora rozwiązanie w postaci umieszczenia najważniejszych rozważań teoretyczno-metodologicznych we wstępie i w poszczególnych rozdziałach jest jak najbardziej akceptowalne i praktykowane w wielu pracach o podobnym charakterze. Jednocześnie jednak mnogość zastosowanych metod sugerowałaby ewentualną potrzebę poświęcenia im więcej miejsca. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na zachowanie względnej proporcjonalności w opisie poszczególnych metod stosowanych w rozprawie, odniesienie się do ich adekwatności w dokonanej analizie, uzasadnienie takiego a nie innego ich zastosowania, zalet i wad dobranego zestawu narzędzi badawczych. Niemniej jednak, nawet przy zaaplikowanym rozwiązaniu, tj. syntetycznym odniesieniu się do zastosowanych metod i narzędzi badawczych we wstępie (oraz następnie w poszczególnych częściach pracy), autor wykazał się dojrzałością w zakresie selekcji i aplikacji adekwatnych metod analizy.

Merytoryczna ocena całości pracy pozostaje pozytywna. Autor zdołał poszerzyć zakres dostępnej wiedzy naukowej na temat teorii i praktyki współzarządzania publicznego. Zebrał wartościowy materiał w części badań empirycznych, dokonał krytycznej analizy danych i wyprowadził wnioski nawiązując dialog z głównymi ustaleniami literatury przedmiotu.

Strona warsztatowa

Formalno-warsztatowa strona rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Autor przygotował pracę, którą należy ocenić pozytywnie pod względem poprawności i stylistyki językowej. Mgr Wojciech Mucha, posługując się żargonem naukowym adekwatnym z punktu widzenia podjętej problematyki.

Wykaz źródeł został uporządkowany i przygotowany w sposób poprawny. Poza kilkoma wyjątkami, jak np. brak dat przy niektórych pozycjach w spisie literatury (e.g. str. 275), nie budzi zastrzeżeń. Praca odnosi się do względnie bogatej bazy źródłowej. Autor posługuje się głównie piśmiennictwem polskim, ale korzystał również z szeregu pozycji z bogatej literatury światowej, w tym przede wszystkim z tekstów angielsko-języcznych.

Jednym z mniejszych mankamentów recenzowanej rozprawy doktorskiej są powtórzenia, których nie udało się autorowi uniknąć. Oczywiście zasadne jest aby na przykład w zakończeniu wrócić do swoich hipotez głównych i szczegółowych, pytań celów pracy. Jednak odtwarzanie w inwentaryzacyjny sposób wszystkich założeń badawczych powoduje, iż całe długie strony ze wstępu i zakończenia wyglądają dokładnie identycznie (poza zmianą czasu gramatycznego).

Poza tym, zastosowanie tzw. „aparatu naukowego” przez autora nie budzi zastrzeżeń. Udowodnił on, że potrafi posługiwać się warsztatem badawczym typowym dla analiz politologicznych, czego wynikiem jest dojrzała koncepcyjnie praca naukowa.

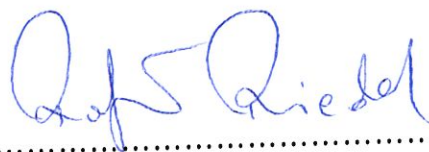
Konkluzja

Zgodnie z art. 13. ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. Ust. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.), rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Końcowa ocena recenzowanej rozprawy, w świetle wykazanych powyżej jej mocnych i słabych stron, jest pozytywna. Rozprawa stanowi opracowanie wartościowe merytorycznie i przemyślane konstrukcyjnie. Jednocześnie autor wykazał się sprawnością w stosowaniu odpowiedniego warsztatu naukowego oraz znajomością odpowiednich podstaw teoretycznych. Pan mgr Wojciech Mucha podjął się opracowania ciekawego i ważnego zarazem zagadnienia, jego analiza ma wymiar teoretyczny, empiryczny i zarazem praktyczny. Z przyjętego zadania badawczego wywiązał się poprawnie. Rozprawa została przygotowana w oparciu o wystarczający materiał źródłowy (źródła pierwotne i wtórne).

Konkludując stwierdzam, że przedstawiona rozprawa spełnia ustawowo określone kryteria i może być podstawą do dalszych czynności w przewodzie doktorskim mgr Wojciecha Muchy.

Opole, 26.11.2018

.....
dr hab. Rafał Riedel, prof. UO